

Hírfutár

8. évfolyam, 23. szám MTA VILÁGGAZDASÁGI KUTATÓINTÉZET

2006. november

A TARTALOMBÓL

- 1 Somai Miklós: Követhető-e a francia vagyónadó példája... 3 Események, Műhelyviták
2 Simai Mihály: Jelentés a külföldi befektetésekről, 2006 4 Újdonságaink

Somai Miklós

Követhető-e a francia vagyónadó példája Magyarországon?

Az ISF (impôt de solidarité sur la fortune, a vagyónra kivetett szolidaritási adó) különleges adónem Franciaországban, amely egy 1989-ben elfogadott törvénnyel lépett életbe. A törvény értelmében azon természetes személyek fizetik, akiknek a nettó (vagyis az adósságokkal csökkentett) vagyona az év első napján meghaladja a küszöbértéket (2006. január 1-én a 750 ezer eurót). Az „adósságba” beleszámít az előző évre kalkulált jövedelemadó, az előző évben fizetett járulékok, a folyó évi ingatlanadó, a különböző hitelek, de nem számítanak bele a professzionális (a szakmai tevékenységhez kötődő) kinnlevőségek és adósságok.

Az ISF önbevalláson alapul: az adózónak saját magának kell részletes becslést adnia javainak értékéről, kiszámolnia adóját, és csekken befizetnie a kincstárnak minden év június 15-ig. A hatóság jogosult ellenőrizni, illetve három évre visszamenően felülvizsgálni a bevallást.

Az ISF alanya az „adózási háztartás”, legyen szó egyedülállókról, házaspárokról, illetve eltartottakkal egy fedél alatt élőkkel. Az egyéb eltartottak (pl. az állás nélküli nagykorú gyerekek) külön adóznak. A bevallásban az együttesen és a külön-külön birtokolt vagyónrészeket is szerepeltetni kell. A franciaországi állandó lakhellyel rendelkezők minden – akár otthon, akár külföldön birtokolt – vagyónrészük után adóznak; a külföldiek azonban csak franciaországi vagyónuk után. Egyes professzionális (az adózó munkájához szükséges) javak mentességet élveznek.

A bevallásban az alábbi vagyonelemeket kell számba venni:

- * az ingatlanokat, legyenek bár épített (ház, lakás, nyaraló stb.) vagy beépítetlen (telek, farm stb.) ingatlanok; a számítás alapja a január 1-i piaci érték – a helyi négyzetméterárakat hivatalos listák tartalmazzák –, de

az állandó lakhelyre vonatkozóan 20 százaléknyi mentesség érvényesíthető;

- * minden készpénzt, illetve könnyen készpénzzé tehető megtakarítást (folyószámla, bankbetét stb.);
- * az ISF alól nem mentesített termelési és munkaeszközöket (pl. egy cég szeszestalkészletét);
- * azon javakat, melyekre nézve az adózónak haszonélvezeti joga van;
- * a bútorkat, amelyek esetében lehetőség van a vagyónérték öt százalékanak megfelelő átalány alkalmazására vagy jegyző általi tételes számbavételére;
- * a pénzügyi befektetéseket, életbiztosításokat, kincstárjegyeket;
- * a közlekedési eszközöket (autók, jachtok, magánrepülő stb.);
- * a versenylókat;
- * az ékszereket, nemesfémeket, melyekre nézve a számítás alapja a valamely regiszterben vagy életbiztosításban szereplő érték – ezek hiányában becslés.

Azon professzionális javak (termelési eszközök), amelyek bizonyos feltételek mellett mentesülnek a vagyónadó hatálya alól, három csoportba sorolhatók:

- (1) Az adott tevékenység (szakma) folytatásához szükséges javak. Ezek akkor mentesülnek, ha ipari, kereskedelmi, kézműves vagy szabadfoglalkozáshoz kötődnek, a tevékenységet a tulajdonos (esetleg a házaspár vagy élettárs) főfoglalkozásként végzi, és az eszközök szükségesek a szakmai tevékenység folytatásához. A bérbe adott bútorozott lakásokat akkor nem kell a vagyónadó alapján szerepeltetni, ha a tulajdonos a lakáskiadást fő tevékenységként végzi, és adóköteles jövedelmének 50 százalékanál nagyobb hányada – de legalább 23 ezer euró – származik e tevékenységből.

(2) Az ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági vagy szabadfoglalkozás körébe tartozó tevékenységű társaságok üzletrészei, részvényei. A társasági adó hatálya alól mentesülő vállalkozásokban lévő üzletrészek akkor nem kerülnek a vagyoadó alapjába, ha a tulajdonosuk az adott vállalkozásban fejt ki fő tevékenységét. A társasági adó hatálya alá tartozó vállalkozásokban lévő üzletrészek akkor mentesülnek, ha tulajdonosuk az adott vállalkozásban vezető beosztásban van (elnök, vezérigazgató, felügyelőtanács elnöke, igazgatóság tagja stb.), és a társaság tőkéjének legalább 25 százalékát ellenőrzi.

(3) Az egyes agrárjavak – például a hosszú lejáratú szerződéssel bérbe adott termőföldek vagy szövetkezeti üzletrészek – bizonyos feltételek mellett szintén mentesülnek a számbavétel alól.

Amennyiben nem tekinthetők termelési eszközöknek, úgy az alábbi javakat csak részlegesen kell számba venni a vagyoadó alapjának meghatározásánál:

- * az erdők és az erdőtársaságban való részesedés 75 százaléka mentesül;
- * a hosszú távra bérbe adott agrárterületek és a szövetkezeti üzletrészek 76 ezer euróig 75 százalékban, afölött 50 százalékban mentesülnek;
- * a kollektív kötelezettségvállalás keretében minimum hat évig megtartott üzletrészek, illetve a részvények 75 százalék erejéig mentesülnek.

Teljes körű mentesség vonatkozik az alábbi vagyonelemekre:

- * a 100 évnél régebbi antikvitásokra, bútorokra, műtárgyakra, gyűjteményelemekre;
- * a veteránautókra;
- * az ipari, irodalmi és művészeti szerzői jogokra;
- * a szakmai tevékenység keretében képzett, valamint a különféle rokkantságra járó kártérítéssel összefüggő életjáradékok tökéértékére;
- * az alkalmazottak által kedvezményesen kapott, az érdekeltséget ösztönző vállalati részvényekre.

Magyarországon a rendszerváltás előtt a foglalkoztatottak száma 5,5 millió volt, ma kevesebb mint négy millió. Ráadásul nagyon sokan vannak minimálbéren bejelentve, miközben bevételük jelentős része dokumentálatlan marad. Ilyen körülmények között a büdzsét csak addig lehetett viszonylagos egyensúlyban tartani, amíg a közszolgáltatásokban dolgozók munkáját mélyen értéke alatt fizették. A bérek rendezésére történt első kísérlet felborította az egyensúlyt. Az egyensúlytalanság valódi oka tehát nem a költségvetési szektor túlköltekezéséből származik, hanem abból, hogy ma sokkal kevesebben fizetnek adót, mint 15-20 évvel ezelőtt. Az „eredeti tökefelhalmozás” Magyarországon úgy folyik, hogy a gazdagodók igyekeznek kivonni magukat a közteherviselés alól.

Mínt hogy a papíron kimutatott jövedelmen alapuló közteherviselés egyrészt igazságtalan (mert rendkívül egyenlőtlenül terheli a társadalom egyes rétegeit), más-

részt nem hatékony (mert az aránytalan adóterhelésből lényegesen kevesebb közpénz folyik be, mint arányos közteherviselés esetén), célszerű az adóterhelés súlypontját a jövedelemadózásról a társadalmi jólétet megjelenítő, dokumentálható vagyon felé eltolni. Ezáltal megszűnhet az az abszurd helyzet, hogy a relatíve szegényebb család több adót fizet, mint a nála gazdagabb.

Vagyoadó sok fejlett országban létezik, bár tény, hogy a legtöbb helyen amolyan kiegészítő adóként vették be, mintegy erősítendő az adózás progresszivitását. Magyarországon ennél többre van szükség! A nyugati hibákból okulva, – és a „kiskapukat” bezárva(!) –, az alábbi főbb pontokra érdemes koncentrálni:

- * A regisztrált, könnyen ellenőrizhető vagyont érdemes adóztatni (ingatlan, közlekedési eszköz, üzletrész, pénzügyi befektetés, megtakarítás, versenylovak stb.).
- * Mivel a személyes célra használt vagyon egy részét sokan beviszik a vállalkozásukba, a vagyoadózás technikáját úgy kell kigondolni, hogy ezek a vagyonelemek se kerülhessék el az adót.
- * Ahogyan a vagyon családtagokra történő, gyorsított ütemű szétírása se mentesíthessen az adófizetés alól.
- * Továbbá célszerű az adózási technikát úgy megválasztani, hogy az figyelembe vegye az idő múlását. Vagyis minél újabb keletű a vagyon, annál nagyobb, minél régebbi keletű, annál kisebb teher háruljon rá. Ezáltal elkerülhetők az olyan szituációk, amikor valaki (mondjuk egy nyugdíjas házaspár) azért esik az adó hatálya alá, mert az évtizedekkel korábban vásárolt ingatlana egy napjainkban divatos (s ez által drágává) váló övezetben található. A vagyontárgy megszerzésétől (esetleg följújtásától) számítandó időbeli degresszivitás egy másik problémát is megold: a vagyonosodás és a vagyon utáni adó megfizetése időben nem válik túlságosan szét egymástól. Így nagyobb esély van arra, hogy a kivetett adó valóban beszédhető, a vagyon tulajdonosa van olyan anyagi helyzetben, hogy képes legyen megfizetni azt.
- * Végül a becsületes adófizetőket megnyugtató, a vagyoadó legyen csökkenthető az utolsó öt évben fizetett jövedelemadó átlagával. Ily módon az új adóterher zöme azokra hárul, akik eddig nem, vagy tehetségükhöz mérten nem eléggé vették ki részüket a közteherviselésből.

Az államháztartás jelenlegi állapotában – valamint a felgyülemlett társadalmi egyenlőtlenségek miatt, azaz hogy a magyar társadalom gyakorlatilag adófizető vesztesekre és adót nem fizető nyertesekre oszlik – a radikális beavatkozás elkerülhetetlen. A vagyoadót akkor éri meg kivetni, ha évente legalább 700-800 milliárd forinttal gazdagítja a kincstárt. A rövid távú cél nyilvánvalóan nem lehet más, mint az államháztartás egyensúlyának javítása (*fiskális hatás*) és az egyenlőtlenségeknek a társadalom számára érzékelhető csökkentése (*pszichológiai hatás*). Közép- és hosszú távon – az államháztartási egyensúly elérése után – a vagyoadózás bevételeit a közszolgáltatások fejlesztésére, az élömunka költségei-

nek csökkentésére, valamint az eddig túladóztatott rétegek terheinek enyhítésére érdemes felhasználni. A nemzetgazdaság versenyképességét ugyanis nemcsak az éppen ott működő vállalkozások sikerei jelentik, hanem az emberek egyenletes terhelése nyomán kialakuló és a fejlett közszolgáltatásokat élvező munkaerő egészsége, hozzáállása, „hadrafog-hatósága” is.

A fenti célok eléréséhez azonban féltő, hogy nem elegendő a javak és közterhek igazságos elosztása. A társadalmi tudatnak, az emberek mentalitásának is változnia kell! Ne legyen sikk adót csalni, és ne érezze magát balleknak a becsületes adófizető! Az ország elitjének óriási a felelőssége a társadalmi tudat formálásában. Elsősorban nekik van a legnagyobb lehetőségük is rá, saját személyes példájukon keresztül.

Simai Mihály

Jelentés a külföldi befektetésekről,

2006

Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciájának (UNCTAD) új jelentése a külföldi közvetlen tőkebefektetések jelentős, 29 százalékos tavalyi növekedéséről számol be. Az összeg 916 milliárd dollárt tett ki. Ez kisebb ugyan, mint a 2000-ben regisztrált 1400 milliárdot elért „történelmi rekord”, de az ezt követő visszaeséshez képest számottevő növekedés. A befektetések több mint fele, vagyis 542 milliárd dollár, a fejlett országokba irányult. Ez 37 százalékkal volt magasabb érték az előző évihez képest. A legjelentősebb fogadó ország Anglia volt, ahova 165 milliárd irányult. Az Európai Unió 25 tagállamába 422 milliárd dollárnyit fektettek be. Ezt követte az USA 108 milliárdos tőkebeáramlással. A fejlődő országok sorrendje alig változott, Kína, Szingapúr, Mexikó és Brazília jutott a legtöbb külföldi közvetlen befektetéshez. Tovább nőttek a Magyarországra irányuló befektetések is. Növekedésük 26,5 százalékos volt az előző évihez képest, s az elmúlt időszakhoz viszonyítva kiugróan magas, 6699 millió dollárt ért el. Ez az Európába irányult befektetések valamivel több mint 1,5 százaléka. Ezzel az EU tíz új tagja közül, Csehország és Lengyelország mögött, a harmadik legjelentősebb fogadó ország voltunk.

A Magyarországon befektetett külföldi működő-tőke-állomány 2005-ben 61,2 milliárd dollárt tett ki. A bruttó hazai beruházások 26 százaléka származott a külföldi befektetésekből. A transznacionális társaságok (TNC) magyarországi vállalatai teljesítették kivetelünk közel 60 százalékat. Gazdaságunk transznacionalizáltsága tekintetében – a TNC-k nemzetgazdasági szerepe alapján számított mutató szerint – a fejlett országok között a nyolcadik helyen álltunk, közel 30-as értékkel. Az UNCTAD által számított külföldi befektetések vonzásipotenciál-indexe tekintetében, amelynek a maximális értéke 100,

Magyarország értéke 37 volt, körülbelül annyi, mint Portugáliáé és Görögországé. A tényleges teljesítményindex szerint a világon az 1990-es hatvanegyedik helyről az ötvenegyedikre léptünk elő.

A jelentés speciális témája ebben az évben a „Közvetlen külföldi befektetések új forrásai”, vagyis a fejlődő és a volt szocialista országok vállalatai által külföldön végrehajtott befektetések alakulása. 2005-ben a bruttó hazai tőkebefektetéseknek mintegy 5,3 százalékának megfelelő összeget helyeztek ki magyar vállalatok külföldre. (Az EU átlaga 22,5% volt.)

ESEMÉNYEK

Október 3-án a VKI kutatói szakmai beszélgetésen látták vendégül Kondor Imre professzor urat, a Collegium Budapest igazgatóját. Az összejövetelen a két intézmény képviselői beszámoltak saját kutatási témáikról és aktuális projektjeikről, keresvén a jövőbeni szakmai együttműködés közös pályázás témaköreit. Az érdeklődésre számot tartó témák között első helyen szerepelt az európai szociális modellek jövője, a nagy elosztórendszerek reformja. A kutatók megállapították, hogy egy ilyen kutatási témával foglalkozó munkacsoport kialakítása mindkét intézményben célszerű lenne, és a további pályázati együttműködésre is lehetőséget nyújtana.

2006. október 14-én és 15-én az intézet kutatói kétnapos bilaterális kerekasztal-konferencián vettek részt a szlovéniai Lendván. Együttműködésünk szlovén partnerintézetünkkel az IER-rel (Gazdaságkutató Intézet) sok éves múltra tekint vissza, melynek keretében, évenként váltokozva, szlovén és magyar helyszíneken rendezünk konferenciát. Az idei találkozó fő témája a két ország európai uniós tapasztalatainak megvitatása volt, különös tekintettel a szlovén euró-csatlakozás várható következményeire. A konferenciát intézetünk igazgatója, Inotai András nyitotta meg, aki beszámolt, többek közt, az Európai Unió előtt álló kihívásokról, valamint arról, hogy ezek hogyan hatnak Magyarországra. Partnerintézetünk igazgatója az új évezredben, Boris Majcen a szlovén gazdaság előtt álló problémákat taglalta, és kiemelten beszélt az államháztartás reformjáról, illetve a küszöbön álló adóreform fiskális következményeiről. A konferencián szó volt a szlovén euró bevezetésének folyamatáról, a lendvai mikrorégió fejlesztési programjáról, az Európai Unió következő költségvetési időszakára vonatkozó pénzügyi adatokról, az ehhez kapcsolódó szlovén és magyar nemzeti fejlesztési tervekről, valamint a magyarországi tőkebefektetésekről és a magyar államháztartás reformjáról is. Az első nap végén a vendégek, Lendva polgármesterének vendégszeretettel élvezve, kötetlen találkozón vettek részt. Itt megismerkedhettek a helyi önkormányzat számára az uniós pályázatokkal kibővült pénzügyi források adta lehetőségekkel is.

Október 17-én immár több éves tradíciót követve mutatta be a VKI az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciájával (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD) közösen a nemzetközi tőkebefektetésekről szóló 2006-os jelentést, a *World Investment Report*-ot. Az idei kiadvány témájának középpontjában a fejlődő és az átmeneti gazdaságok külföldi befektetései és ezek fejlődésre gyakorolt hatása állt (FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development). A sajtótájékoztatón Simai Mihály akadémikus, a VKI kutató professzora ismertette és elemezte a jelentés néhány fontos elemét (lásd a külön cikket), majd Inotai András, a VKI igazgatója tartott egy rövid előadást a magyar tőke kivétel jellemzőiről. Bevezetőjében utalt arra, hogy a jelentés címében jelzett „transition economy”, vagyis átmeneti gazdaság fogalma már nem tartalmazza az új EU-tagállamokat, így Magyarországot sem. A hatmilliárdos magyar tőke kivételről szólván ismertette annak legfontosabb célországait, amelyek főképp a régióban találhatóak, valamint annak szektorális jellemzőit is. Magyarországot korai tőkeexportőrnek nevezte, és elemezte a tőkeexportban leginkább érdekeltkező mozgatórugóit, üzleti szempontjait, illetve a jövő kilátásait is.

Október 27-én a VKI kutatói partnerintézete, a Bolgár Gazdaságkutató Intézet meghívására kétoldalú munkakonferencián vettünk részt Szófiában. A konferencia a kibővülő Európai Unióról, annak makroökonómiai és a vállalati szférát érintő tapasztalatairól folyt.

A konferenciát Mitko Dimitrov, a bolgár akadémiai kutatóintézet igazgatója nyitotta meg. Bevezető előadásában örömet fejezte ki, hogy idén is folytatódik az a szakmai együttműködés, ami a magyar és a bolgár kutatóintézet között az elmúlt években kialakult.

A konferencián Inotai András intézetünk igazgatója, valamint a VKI kutatói beszámoltak a Magyarország európai uniós csatlakozása óta eltelt időszak tapasztalatairól, így többek közt a legfontosabb makrogazdasági folyamatok alakulásáról, különös tekintettel a technológiai fejlődés, a működőtőke-befektetések, az intraregionális és a tagállamok közti migráció alakulásáról, valamint a kis- és középvállalatok támogatásának lehetőségeiről. A bolgár kutatók nagy érdeklődéssel hallgatták a 2006 szeptemberi magyar konvergenciaprogram legfontosabb célkitűzéseit, illetve a 2007-től kezdődő költségvetési időszakban Magyarország számára is elérhető uniós támogatások felhasználását keretbe foglaló nemzeti fejlesztési terv prioritásait és pénzügyi vonatkozásait bemutató előadást.

A bolgár kutatók beszámoltak az európai uniós csatlakozás előtti legfontosabb kihívásokról, illetve az integrációval járó lehetőségekről is.

A konferenciát fogadással fejeztük be, amit a magyar nagykövet, Faller Jenő adott a szófiai nagykövetség épületében.

November 2-án és 3-án a VKI a spanyol Universidad Complutense Madrid kutatóit látta vendégül szakmai összejövetelre, mely egy hosszabb távra tervezett bilaterális együttműködés első lépcsője volt. A két ország ku-

tatói megvitatták az európai integráció legfontosabb kérdéseit, illetve megosztották tapasztalataikat, elvárásaikat az EU-támogatásokkal és -programokkal kapcsolatban. A kétoldalú eszmecsere az EU pénzügyi alapjairól sikerült háromoldalúra bővíteni, ugyanis a konferencián részt vett egy lengyel kutató is, aki jelenleg Madridban tevékenykedik. Az előadások és a viták során többször felmerültek olyan közös, mindkét ország kutatóit érdeklő alapvető fontosságú stratégiai kérdések és dilemmák, mint például a regionális egyenlőtlenség, a strukturális és kohéziós alapok elvei és gyakorlata, a migráció tendenciái, demográfiai kérdések, illetve a szociális modellek fenntarthatósága. A workshop második napján a kutatók a további együttműködés lehetséges témáit és módjait vitatták meg.

2006. november 20-21-én Magyar-román bilaterális workshop volt intézetünkben, ahol a román akadémiai intézetek kutatóit láttuk vendégül. A műhelybeszélgetés témája a bővülő Európai Unió volt, a bővítés néhány markoökonómiai következménye, különös tekintettel a mezőgazdaságra, a külföldi működőtőke-befektetésekre, a regionális következtetésekre.

2006. november 24-én *Ukrainian Economy in Europe* címmel ukrán-osztrák-magyar workshopot rendeztünk intézetünkben. Résztvevő intézetek: Ukrán Tudományos Akadémia Gazdaságkutató és Prognosztizáló Intézete (Ukrajna); WIIW, Bécsi Nemzetközi Gazdasági Összehasonlítások Intézete (Ausztria); MTA Világgazdasági Kutatóintézet (Magyarország).

ÚJDONSÁGAINK

Kihívások

No.187 Fleischer Tamás: Logisztika. Trendek és mítoszok

Working Papers

No.169 David L. Ellison: Weighting the Politics of the Environment in the New Europe

No.170 Miklós Szanyi: Relationship of Structural Change and Competitiveness in Hungarian Manufacturing 1998–2003

No.171 Miklós Somai: The Hungarian Countryside in 2015

No.172 István Körösi: R and D, and Competitiveness in the Enlarged EU. The Role of the State and Financing

Vélemények, Kommentárok, Információk

- No.131 Tarrósy István: Kína Afrikára kacsint
- No.132 Túry Gbor: Szlovák parlamenti választások. Derűre ború vagy borúra derű?
- No.133 Ludvig Zsuzsa: Országos energiahatalmi szerepkörben a G8-találkozó előestéjén
- No.134 Simai Mihály: Új hidegháború vagy globális partneri viszony felé? A szentpétervári csúcs gyorsmérlege és a távlatok
- No.135 Rác Margit: A puding próbája az evés. Avagy mi lesz veled konvergencia program?
- No.136 Inotai András: Reformok és társadalmi tudat
- No.137 Novák Tamás: Huszonhét tagúra bővül az Európai Unió 2007. január 1-jén
- No.138 Bassa Zoltán – Csoma Mózes: Észak-Korea az atomklub tagja: előzmények és kilátások
- No.139 Somai Miklós: Követhető-e a francia vagyondó példája Magyarországon?

Technológiai Fejlődés és Új Tudományos Eredmények

(csak elektronikusán a honlapunkon)

- No. 3 Szanyi Miklós: ICT és szolgáltatás-innovációk
- No. 4 Artner Annamária: A külföldi tőke és a hazai KKV-szféra kapcsolatai
- No. 5 Szalavetz Andrea: Új Kondratyev-ciklus a láthatáron. A nanotechnológia gazdasági hatásai
- No. 6 Szanyi Miklós: Információtechnológia és foglalkoztatási innovációk
- No. 7 Bassa Zoltán: Kína innovációs politikája
- No. 8 Bakács András: Ipar-egyetem kapcsolatok

Amennyiben felkeltettük érdeklődését kiadványaink iránt, forduljon intézetünk munkatársához:

Varga Istvánné

telefon: 224-6707, fax: 224-6766

e-mail: vgyorgyi@vki.hu

illetve publikációink megtalálhatók, letölthetők a

www.vki.hu weboldalon

